

Spirituální teologie

PÍSMO JAKO SPIRITUALITA

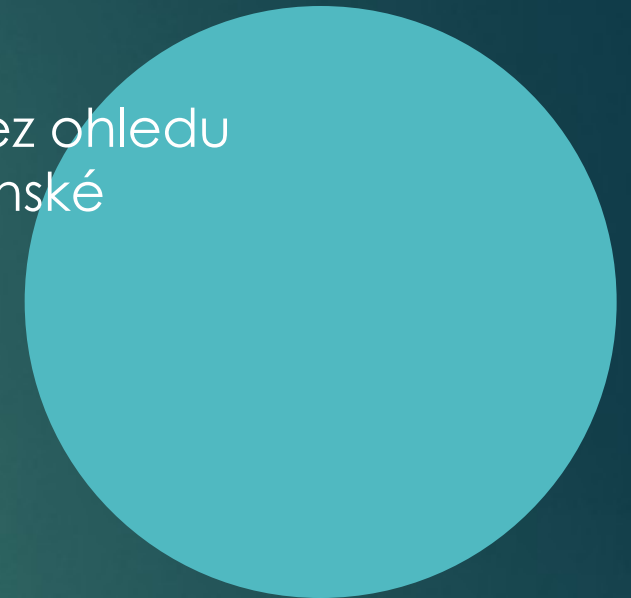
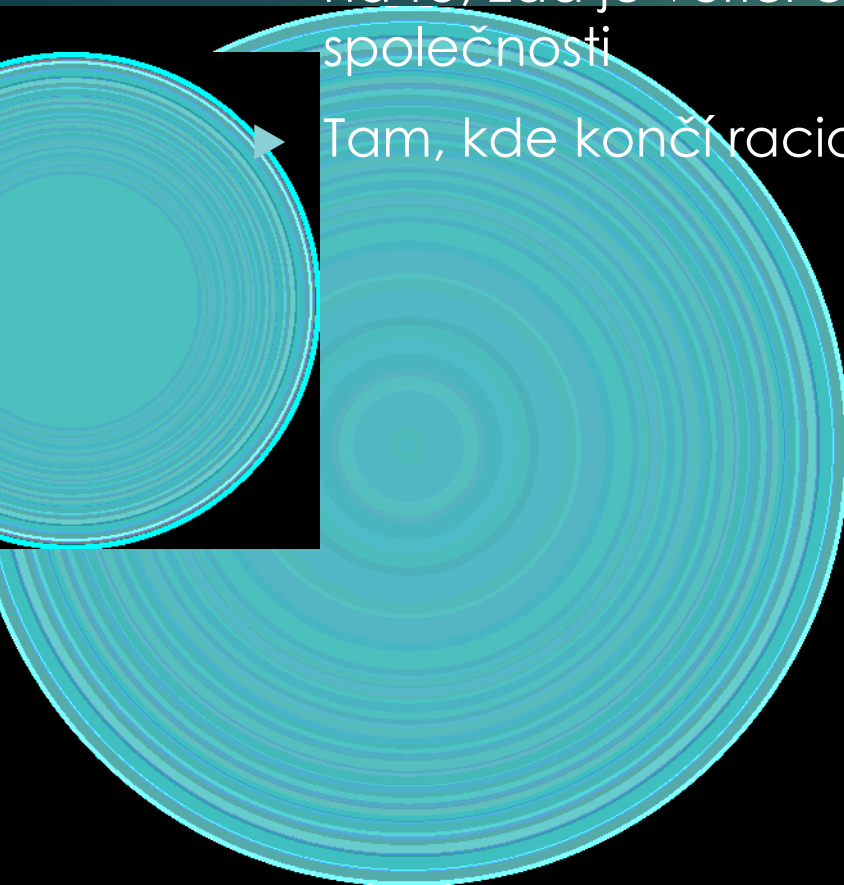
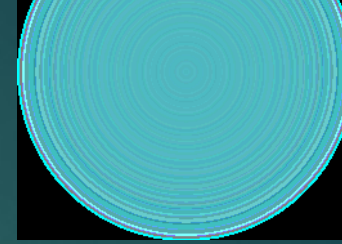
Spiritualita

Spiritualita je docela módním pojmem. Různí lidé jí různé rozumějí a různě ji prezentují. Spiritualita už není spojována jen s religiozitou. Na zájem a důležitost poukazuje i mezinárodní konference Spiritualita ve vzdělávání (Filosofická fakulta, Olomouc, 2013).

Porozumění spiritualitám a křesťanské spiritualitě je zásadní součástí přípravy a praxe pastoračního i sociálního pracovníka i pedagoga.

Spiritualita v širším pojetí

- ▶ Spirituální (duchovní) dimenze je přítomná u každého, bez ohledu na to, zda je věřící či ne a zda je členem nějaké náboženské společnosti
- ▶ Tam, kde končí racionalita, začíná spiritualita?

10 nejvýraznějších spirituálních témat (Emmons, Křivohlavý)

- ▶ být čestný;
- ▶ být milosrdný k druhým lidem;
- ▶ nacházet vyšší úroveň smyslu života;
- ▶ žít v harmonii se světem;
- ▶ pomáhat druhým lidem;
- ▶ žít tak, aby se to líbilo tomu, kterého považuji za nejvyšší hodnotu (Bohu);
- ▶ angažovat se v oblasti náboženského života;
- ▶ zachovávat náboženskou víru a žít podle toho, v co věřím;
- ▶ respektovat ve svém jednání své svědomí;
- ▶ mít pevnou strukturu a hierarchii nosných hodnot

Několik definic spirituality

- ▶ Tillich (1957): „Spiritualita je snaha dosáhnout cíle, kterému je připisována nejvyšší hodnota. Tento cíl se stává centrálním tématem života člověka.“
- ▶ Říčan (2003): „Spiritualita je to, co věřící člověk prožívá tam, kde hledá to, co je posvátné, a to, jakým způsobem se tato víra projevuje ve slovech i činech.“
- ▶ Eliade (1965): „Spiritualita je to, co je pro člověka posvátné, svaté, v protikladu k profánnímu.“
- ▶ Stríženec (2001): „Spiritualita je způsob existence a zkušenosti, k nimž dochází, když si člověk uvědomí transcendentnost své osobnosti.“

Spiritualita podle R. Rohra

- ▶ Duchovní moc je schopnost ovlivnit události a druhé lidi prostřednictvím svého vlastního **bytí**. Duchovně pokročilí lidé mění druhé lidi zevnitř prostřednictvím toho, **jací samí jsou**.
- ▶ Čím více jsme v kontaktu se svou vnitřní silou, tím méně potřebujeme vnější sílu, hrozby nebo nátlak.
- ▶ Pro spiritualitu je podstatné, že se zabývá samotným bytím člověka, jeho vnitřní motivací a postoji, jeho skutečným vnitřním zdrojem; není pro ni tak důležité, co člověk „dělá“. Činnost se vždy postará sama o sebe, pokud je naše bytí v pořádku.

Představitelé humanistické psychologie

- ▶ V. Frankl – spirituální potřeba smyslu je jedním z dominantních integračních faktorů psychiky. Ztráta smyslu vede k *noogenní neuróze* neboli *existenciální frustraci*. Náboženství je dle Frankla jedním ze způsobů, jak najít osobní smysl vlastního života.
- ▶ C.G. Jung – mluví o náboženskosti jako o něčem, co patří k lidskému rodu a je součástí „kolektivního nevědomí“. Není spojován s křesťanskou spiritualitou, protože nepočítá s rolí Ducha svatého.
- ▶ - více viz např. Moore, Robert. Jung a křesťanská spiritualita. Portál, 1998. – souvislosti mezi hlubinnou psychologií C.G. Junga a křesťanskou spiritualitou.

Metapotřeby podle Maslowa

- ▶ metapotřeby - vyšší potřeby vyjadřující potřebu překročení každodenní zkušenosti,
  - ▶ *potřebu smyslu života* – pro co žiji, k čemu směřuji
  - ▶ *potřeba vidět smysl v utrpení* – postoje hodnoty (více viz Frankl: A přesto říci životu ano, 2006)
  - ▶ *potřeba naděje* - křesťanské, nebo nekřesťanské
  - ▶ *potřeba víry* - víra v něco pevného, co přináší naději, prohloubení víry v Boha.
  - ▶ *potřeba lásky* – pocítění, že jsem milován

Spiritualita ve vzdělávání

- ▶ Spiritualita byla dlouho opomíjeným a mnohdy i vyloženě nedoceneným aspektem vzdělávání
- ▶ Jedním ze způsobů je např. zážitková pedagogika, která spiritualitu (vnitřní prožitek) odděluje od religiozity (vnější postoj)
- ▶ Centrem spirituality je hledání životního smyslu
- ▶ Nenáboženská spiritualita souvisí s filosofií (např. M. Scheller, G. Marcel) a psychologií
- ▶ Příklad – výsledky jednoho zážitkového kurzu

Příklad – výsledky jednoho žážitkového kurzu

- ▶ **Bytí v přítomnosti** (důležité je intenzivní prožívání toho, co dělám tady a teď)
- ▶ **Autenticita** (žití v pravdě, v opravdovosti, ze svého nejvnitřnějšího zdroje v souladu se svým vědomím a svědomím; hledání zdroje své opravdovosti)
- ▶ **Sebepřekonání** (vnitřní boj vedoucí k otevření se výzvě přítomného okamžiku; vyžaduje opuštění toho, co již máme a otevření se novému a nejistému, které teprve přichází)
- ▶ **Otevřenost ve vztahu k lidem** (kategorie, ve které se snoubí různé aspekty kategorií předchozích; překročení vlastního stínu, přijetí přítomného okamžiku otevřením se lidem, kteří jsou tu se mnou tady a teď)
- ▶ **Hledání smyslu** (putování, které je hledáním autentického prožívání, a tedy i hledáním smyslu: „Kam jdu? Kam směřuju? Co tím sleduju? Co od toho čekám? Kým jsem? Kým chci být? Pokládat si otázky a hledat na ně odpovědi. Hledat a jít. Cíl je v nekonečnu.)

Křesťanská spiritualita

- ▶ Slovo *spiritualita* je odvozené z lat „*spiritus*“ = *duch, dech, vzduch*.
- ▶ Slovo „*spiritus*“ pochází ze slova „*spirare*“ = *dýchat*
- ▶ slovo *spirituální, duchovní* je odvozené z adjektiva „*spiritualis*“
- ▶ hebrejsky *duch* - Boží *duch* (Duch svatý) *dech, vánek, vítr*, = *ruah* (řecky – *pneuma*; latinsky – *spiritus*) představuje Boží sílu nebo princip života, který lidem dává život
- ▶ Spiritualita je tedy odvozena od biblického pojetí člověka, viz Gn 2,7
- ▶ Křesťanská spiritualita je odvozena od křtu; mluví se jí „*existence křesťana, nakolik přijímá Ducha svatého do svého života,*“ nakolik se jím nechává proměňovat a vést v podobu Krista.
- ▶ Zdrojem spirituality je Bible a zkušenosti křesťanských autorů, mystiků.

Různé formy křesťanské spirituality

- ▶ *jde o metody či styly duchovního života charakteristické pro různé „stavy“ v církvi:*
  - ▶ spiritualita řeholní, mnišská, spiritualita jáhna, kněze, laika, spiritualita otce, matky, dělníka...
- ▶ *jde o různá pojetí duchovního života podle škol a směrů spjatých s nějakým řeholním společenstvím*
  - ▶ karmelitská spiritualita, františkánská, benediktýnská
- ▶ *jde o způsoby duchovního života nových římskokatolických proudů a komunit*
  - ▶ charismatická, fokolarínská